

ŞEHİR SOHBETLERİ -altı- ŞEHİRİ NASIL YÖNETMELİYİZ

Şehirde evvela kendi kendimizi yönetmeliyiz. Kent toplu yaşam yerleri olduğu için ödev ve sorumluklarımız var. Evvela kent hukukuna, hakkına uymalıyız. Kendimizi yönetme yolları bulmalıyız.

Ahmet NARİNOĞLU

Bir “şehir ve adam” dizisi vardı. 1977’lerin siyah beyaz tek kanallı televizyon döneminde. Anthony Quinn (Tom Alkala) belediye başkanı rolü oynardı. İnsana dokunduğu için, halden anladığı için alakamızı çekerdi. Her dizi günü köyden traktöre biner kazaya bir kahvede seyre gelirdik. Bir şehri yönetmenin unutulmaz yanları olmalı ki, bugün hala hatırlıyoruz. Şehri yönetirken iz bırakmak. Kalıcı olan bu. Şehir nasıl idare edilmeli? Sorusu yanlış, şehri nasıl yönetmeliyiz? Sorusu doğrudur. İçinde insanı yaşattıkça şehir yaşaya gelir. Yani insana rağmen yönetilemez. Demem o ki, yaşayarak öğreneceğiz, öğrenerek yaşayacağız. Her emekte şehre değer katacağız/katmalıyız. Şehir yönetimi her devirde mesele olmuştur. Gerçekten karmaşık bir iştir. Her toplum kendine özgü şehir yönetme yolu bulur gider. Şehir yönetimi deyince ekseriyetin aklına belediye, kurumlar gelir. Doğrudur. Kente hizmet sunan pek çok kurum var. Hepsinin bir arada ahenkli çalışabilmesi sistem ve liderlik ister. Kent liderliği yeni kavramdır ve işlenmesi gerekir.

Yanlış anlaşılmasın kente bir kurtancı beklemiyoruz. Şehirde her yaşayan kendi halince liderdir, yönetendir ve aydındır. Kentin kurtancıları yok. Kentli her kişi bir Simurg (Zümrüdü Anka kuşu). Kaf dağına aşma kudretine sahip. Yeter ki istesin, yeter ki katılsın. 1974’lerde şehircilik dersi hocası şehri “anlayış”lar yönetir demişti. Kastedilen sakinlerin oranının gelişmesine ne kadar yol açtıkları, ne kadar engel oldukları olmalı. Şehrin yönetim kapasitesi, sakinlerin anlayışları, sevgi ve saygıları olduğunu kabul ediyoruz. O yıllarda anlayamadığımız bu fikrin geleceğe dair keskin bir tespit olduğunu modern kentlerde yaşayınca anlıyoruz. Bakıyoruz da şehre en münasip idare şekli “öğrenen şehir” usulüdür. Esasen bizim şehirlerimiz böyle idare olunurdu. Şehirde oturanlar hem öğrenir, hem de yaşarlardı. Her şehir birer mektepti. Öğretirdi. İlmiyle amel etmek gibi.

Geldik modern şehirlere. Artık şehirli (kentli) yiz. Şehirlerde yeni idare usulleri bulmalıyız. Mecburuz da. Yönetim biliminde “yöneticinizi yönetin” kuralı var. Bunun aslı bizde. “Nasılmanız öyle yönetilirsiniz düsturu”. Yönetenler seçildikleri topluma benzer. Öyleyse, kendimizi yönetecekleri seçmek kendi elimizde. Aslında şehir nasılsa öyle yönetilir desek de bu hiçte kolay değil. Birkaç tespit yapalım.

- Önce şehri tanımalıyız. Ne var, ne yok bilmeliyiz. Nereye gidiyor anlamalıyız
- Şehirler bir kültür ve medeniyet merkezleridir. Davamıza göre şekil alırlar
- Şehir ekonomidir. Üretim, tüketim, dolaşım, pazarlama çarkı döner
- Şehir toplu yaşama yerleridir. Daha da toplulaşacaktır

Peki, yeni ve modern dediğimiz şehirlerde ne oluyor? Şehirlerdeki eğilimlerin (gidişatın) farkına varıyor muyuz? İsterseniz derin analize dalmadan hemen göze çarpanlara göz atalım.

- Şehirler alabildiğine yayılıyor, genişliyor
- Şehir alabildiğine dikey büyüyor
- Caddeler, sokaklar değişiyor yenileniyor. Kimse bu hale on sene önceki hal diyemiyor
- Oturma, eğlence, tüketim, dinlenme gibi toplu/yoğun yerler değişiyor, dönüşüyor
- Hep eskiler bozuluyor, yıkılıyor üzerine yeniler yapılıyor
- Tarihi doku, tarihi mekânlar kalmıyor
- Alışveriş yerleri adı altında apayrı toplu yaşam/ tüketim yerleri oluşuyor. Günlük hayat buralara kayıyor
- Güvenlik bahanesiyle mahallelere inat siteleşmeler artıyor
- Bir köyü/mahalleyi içine alacak nüfusu barındıran yüksek bina yaşamları başlıyor
- Şehirlerde mahalle kültürü, hayatı kalkıyor
- Etrafı surlarla çevrili, dünyadan kopuk toplu yerleşim alanları çoğalıyor

Hani bir söz var ya! “bu ahval ve şartlar altında” diye başlar. İşte halden hale dönen şehirleri idare etmekten bahsediyoruz. Zoru ve karmaşıklığı ortada değil mi?

O zaman soruyu yeniden soralım. Şehri nasıl yönetmeliyiz?

Kendimi yönetmeliyim

Şehirde evvela kendi kendimizi yönetmeliyiz. Kent toplu yaşam yerleri olduğu için ödev ve sorumluluklarımız var. Evvela kent hukukuna, hakkına uymalıyız. Kendimizi yönetme yolları bulmalıyız.

- Sağlıklı yaşamalıyız
- Kente sahip çıkmalıyız
- Kent bilinci taşınmalıyız
- İş ve meslek sahibi olmalıyız
- Hobilerimiz olmalı
- Sanat, edebiyat, musiki gibi zevkimiz olmalı
- Türkçeyi iyi kullanmalıyız (İstanbul şivesi en güzel misal)
- Medeni, muşeret usullerini bilmeliyiz, temiz düzgün, edepli giyinmeliyiz

- Değerlerimizi yaşamalıyız
- İnsan, canlılar, çevre hukukuna uymalıyız
- Planlı programlı hayat sürmeliyiz
- Aile hayatı sürmeliyiz

AİLEMİ YÖNETMELİYİM

Bir ailede yaşıyoruz. Hepimizin ailesi var. Aile varlık/varoluş/yaşayış sebebimiz. Aile gücümüz, kuvvetimiz, arkamız, dayanağımız. Aileyi anne baba çocuk kalıbına soktular. Halbuki kültürümüzde aile aidiyet hissettiğimiz daha geniş kan bağı çevresidir. Aslında aile bir iklimdir. İnsan o iklimde yaşar. Demek ki varlığımız ailelerin varlığına bağlı. Kural şu kendini yönetemeyen ailesini yönetemez, ailesini yönetemeyen kendini yönetemez. Aile yönetimi ağır mesuliyet ister.

- Evrensel kural aile bir bütündür, parçalanamaz. Zira aile insanın ta kendisidir. Bu ruhu kaybetmemeliyiz
- Aile sılayı rahim olduğuna göre ailemizi aramalı, sormalı, hemhal olmalıyız
- Aile sıcak bir yuvadır. Aile ocağını muhabbetle tütürmeliyiz

MAHALLEMİ YÖNETMELİYİM

Ah o eski mahalleler. O tadı unutan var mı? Biz de şehir demek mahalle demektir. Unutmayalım şehirliz ama mahalleliyiz. Bu devirde siteler mahalle büyüklüğünde insan barındırıyor. Siteleri mahallelere çevirmeliyiz. Bir mahallede oturuyoruz, ödev ve mesuliyetlerimiz var.

- Mahalle kimliği taşınmalıyız
- Mahalle aidiyetimiz olmalı
- Mahallede hatıralarımız/anılarımız olmalı
- Mahallemizi zorlanmadıkça terk etmemeliyiz
- Ayrıldığımız mahallelerle bağlarımızı kesmemeliyiz
- Mahalle gelenek ve göreneklerini yaşamaya çalışmalıyız
- Mahallede selamlaşmalı, hal hatır sormalıyız
- Mahallelilerle azda olsa muhabbetimiz, sohbetimiz olmalı
- Mahalle mekânlarını yaşamaya çalışmalıyız
- Mahallenin acı, tatlı günlerini paylaşmalıyız
- Mahallenin ortak mekânlarına uğramalı, insanlarla haşır neşir olmalıyız
- Mahalle büyüklerine saygı, sevgi içinde davranmalıyız
- Mahalle insanlarını konumu ne olursa olsun yanında olmalıyız
- Mahallede veren el olmalıyız

SİVİL TOPLUMU YÖNETMELİYİM

Şehir hayatı sivil toplum hayatıdır. Yani şehirde

sivil yaşarsınız. Sivillığın temelinde özgürlük var. Özgürlüğün temelinde de hak ve hukuk vardır. Sivilleşme yerine itaat kültürüne daha yakınız. Bizde sivil toplumdan ürkmüşüz, kaçmışız. Batılılar çok sivil toplum örgütüne üye olmakla övünürler. Demokrasilerde sivil toplum üyeliğine “insanların yüzü” derler. Kaç sivil topluma üye iseniz o kadar yüzünüz oluyor. Sivil toplumun demokrasilerin temeli ve teminatı olduğunu herkes kabul ediyor. Kabul edelim ki sivil toplum şehirlerin de teminatıdır. Sivil toplumsuz yaşayanlar modern şehirde tutunamıyorlar. Gelecekte bunu gösteriyor.

- Sivil toplumlara katılmamız
- En azından bir spor kulübü, bir kültür, bir sosyal hizmet/yardımlaşma sivil toplum oluşumuna katılmamız
- Şehirlerde tutunmak için hem şehri demekleri rağbet görüyor. Hem şehri demeklerinde yer almamız
- Değerlerimizi, yaşam biçimimizi besleyen sivil toplumlar ile alakadar olmalıyız
- Sivil toplumlar insan yetiştiren, lider çıkaran okullar gibidir. Buralar insanı işler. Kabiliyetimize göre sivil toplumlar içinde olmalıyız
- Sivil toplumlar şehirlerin nabzını tutar. Şehre karşı görevlerimizi yerine getirecek müsait ortamlara katılmamız
- Bir yandan şehir, bir yandan sivil toplum kimliğimizi/kişiliğimizi destekler. Bu iki güce sarılmamız

ÇEVREMİ YÖNETMELİYİM

Eskiden şehirde oturmak ayrı taşrada/kırsalda oturmak ayrıydı. Hatta kültür farkı bile vardı. Şehirde oturanları çevre, doğal hayat fazla ilgilendirmezdi. Ancak dinlenmek gezmek amaçlı tanınır, bilinirdi. Gökyüzünden geçen bulutlar şehirlileri ilgilendirmezdi. Şimdi öyle mi? İklim, mevsimler, yağışlar, sular kırsalda yaşayanlardan çok şehirlileri ilgilendiriyor. Şehir tamamen doğal hayata bağlı. Sadece doğal hayat olsa, şehir içindekine ne demeli? Şehirlerimiz doğal hayatın içinde var oldukları için böyle bir ihtiyaç yoktu. Sözüün özü şehirde, doğal hayatta, şehir içindeki doğal yaşamlarda bileşik kap gibiler. Biri olmadan öteki asla. Demek ki şehirde huzurlu ve mutlu yaşamak için doğaya çevreye karşı ödevlerimiz var.

- Kentin temizliğine riayet edeceğim
- Kentin yeşil alanlarını ve kent mobilyalarını koruyacağım
- Çevre, görüntü ve gürültü kirliliği yapmayacağım

- Çevre kirliliği konusunda gördüğüm yanlışların düzeltilmesi için çaba göstereceğim
- Kentteki doğal hayatı koruyacağım
- Kentteki hiçbir canlıya (karıncada olsa) zarar vermeyeceğim
- Kentte her canlının yaşam alanı olduğunu düşünerek yaşam alanlarını bozmayacağım
- Canlıların (başta kedi ve köpeklerin) su, yiyecek ve gıda gibi ihtiyaçlarını karşılayacağım
- Ağaç dallarını, çiçekleri kırmayacağım
- Doğal yer ve toprakları betonla kaplamayacağım
- Temiz havayı kirletmeyeceğim

Kentimi yönetmeliyim

Ben ve bizler veya hepimiz kentte yaşıyoruz. Mademki kentte yaşıyoruz. Kent velinimetimiz. Öyleyse oturalım velinimetimiz ile sözleşme yapalım. Ne dersiniz?

Kendimize saygımız kentimize saygımızdır. Kendimi kent ailesinin onurlu bir üyesi olarak görüyorum. Büyük kent aileme karşı ödev, görev ve mesuliyetlerim var. Bunları yerine getirmem oranında kentten isteme hakkım olacaktır. Bu bilinçle aşağıdaki ödev/görevleri yerine getirmeyi boyun borcu biliyorum.

- Kentin güvenliğini ve huzurunu bozmayacağım
  - Kentin ulaşım düzenine uyacağım
  - Kentimin ve komşularımın haklarına riayet edeceğim
  - Kentin imar düzenine uyacağım
  - İnsanlara, kurumlara karşı gerçeğe aykırı beyanda bulunmayacağım
  - Kente karşı ekonomik, sosyal ve hukuki yükümlülüklerimi yerine getireceğim
  - Toplum sağlığının korunması için yapılan çalışmalara katkı sağlayacağım
  - Kentimin doğal zenginliklerini koruyacağım
  - Kentimin daha yaşanabilir olması için çalışmalara katkı sağlayacağım
  - Kentimin doğal zenginliklerini koruyacağım
  - Kentsel sorunların banşçı bir ortamda çözülmesini destekleyeceğim
  - Bireysel özgürlük sınırının, bir başkasının özgürlük sınırının başladığı yerde bittiği kuralını benimseyeceğim
  - İncinmeyeceğim, incitmeyeceğim
  - Kentin enerjisini boşa harcamayacağım
- Sizler içinde yaşadığımız şehri ne güzel yönetirsiniz. Hatta yönetmedesiniz. Yine de çorbada tuzumuz olsun diye bir hatırlatma istedik. Eskiler kendilerini başkalarına “fakir” diye tanıtlarmış. Buna tevazuunun arkasına sığınmak denir. Bizde öyle görülmeğe istedik. Bağışlayın.